

דואט הפרחים מתוך האופרה "לקמה"

מאת קלמנט פיליברט ליאו דְּלִיב (Léo Delibes, 21.2.1836 – 16.1.1891)

איה גל

על היצירה

האופרה "לקמה" נכתבה ב-1881-82, כאשר דליב היה מלחין בשל ומפורסם. זו נחשבת ליצירה הטובה ביותר שלו. היא עלתה לראשונה בבית האופרה הידוע Opera-Comique בפריס בשנת 1883. האופרה זכתה להצלחה מיידית בכל רחבי אירופה ואף בניו יורק. היא זכתה ל-500 ביצועים עד 1909, והמשיכה להיות פופולרית עד שנות ה-30. כיום היא אינה במרכז הרפרטואר האופראי, אך עדיין עולה מדי פעם על הבמות. את התמליל (ליברטו) כתבו אדמונד גונדינה ופיליפ ז'יל.

באופרה שלוש מערכות, והיא מתרחשת בהודו הבריטית, "לקמה" הוא שמה הצרפתי של אלת השפע ההודית לקְשְׁמִי. המיקום בהודו תואם את הנטיה של המלחינים הצרפתיים באותה תקופה לנסוך על האופרות שלהם נופך אקזוטי.

העלילה מספרת על אהבה בלתי אפשרית המתפתחת בין לקמה, בת הכהן ההודי נילקנטה, לבין קצין בריטי. בהודו קשר כזה פוגע בכבודה של הנערה, ולכן אביה מנסה להרוג את הקצין. לקמה דואגת להחלמתו, אך הקצין נקרא למלא את חובותיו הצבאיות. כאשר מתברר ללקמה כי לא תוכל לממש את אהבתה, היא מתאבדת באמצעות רעל.

שני הקטעים הידועים מן האופרה, המבוצעים לרוב גם בנפרד ממנה, הם "דואט הפרחים" ו"אריית הפעמון", בה מפתה לקמה את הקצין להתקרב כדי שיפגעו בו.

"דואט הפרחים" מושר בתחילת האופרה, כאשר לקמה והמשרתת שלה מליקה יורדות אל הנהר כדי ללקט פרחים לרחצה לפני הפולחן במקדש. זהו דואט לשתי זמרות, סופרן ו-מצו סופרן.

השיר מושר בצרפתית ("Sous le dôme épais"), ומבנהו טרנרי (א-ב-א).

חלק א':

Sous le dôme épais
Où le blanc jasmin
À la rose s'assemble
Sur la rive en fleurs,
Riant au matin
Viens, descendons ensemble.

Doucement glissons de son flot charmant
Suivons le courant fuyant
Dans l'onde frémissante
D'une main nonchalante
Viens, gagnons le bord,
Où la source dort et
L'oiseau, l'oiseau chante.

Sous le dôme épais
Où le blanc jasmin,
Ah! descendons
Ensemble!

מתחת לעץ הדום העבות,
במקום בו היסמין הלבן
שזור בשושנים,
על גדת הנהר הפורחת,
צוחקות לעת בוקר,
בואי, נרד יחד

נצוף בנחת על הזרם הקסום,
על הנהר השוטף,
על הגלים הרוטטים,
יד אחת מגיעה ללא מאמץ
לעבר הגדה,
אל מקום בו המעיין ישן
והציפור, הציפור שרה.

מתחת לעץ הדום העבות,
במקום בו היסמין הלבן
אה! בואי ונרד
יחד!

s'empare de moi
Quand mon père va seul à leur ville maudite
Je tremble, je tremble d'effroi!
Pour que le Dieu Ganeça le protège,
Jusqu'à l'étang où s'ébattent joyeux
Les cygnes aux ailes de neige,
Allons cueillir les lotus bleus.
Oui, près des cygnes aux ailes de neige,
Allons cueillir les lotus bleus.

פחד פתאומי תוקף אותי
כשאבי הולך לבדו אל העיר המקוללת שלהם
אני רועדת, רועדת מפחד.
כדי שהאל גְנֶשֶׁה יגן עליו
עד לבריכה בה משחקים יחד בשמחה
ברבורים לבני כנף
בואי ונאסוף פרחי לוטוס כחולים.
כן, ליד ברבורים לבני כנף
בואי ונאסוף פרחי לוטוס כחולים.

ביצוע מושר בקונצרט

<https://www.youtube.com/watch?v=klZL8vvTAeg>

כוריאוגרפיה של ג'ואנה ג'נקינס

התנועות חוזרות, אך יש התייחסות של הכוריאוגרפית למבנה השיר, ליחס בין הקולות ולשינויים החלים בו (כגון המעבר ממזיור למינור)

<https://www.youtube.com/watch?v=KnMDF11il1M>

גירסה כלית, לתזמורת כלי קשת

<https://www.youtube.com/watch?v=SbPKyDHt65Y>

מעקב בעת ההאזנה

בקונצרט תושמע גירסה כלית של השיר, אך מאחר שההלחנה קשורה קשר הדוק לתמליל, אי אפשר להכיר את היצירה בלי להתייחס לקשר בין התמליל לבין ההלחנה.

ההצעות לפעילות יתייחסו רק למוזיקה, ולא לתמליל. אחרי ההיכרות עם היצירה בגירסתה הכלית אפשר להוסיף ולהראות לתלמידים גם את הגירסה המושקטת.

השיר הוא דואט לשתי זמרות, המושר רוב הזמן במרקם הומורתמי, ואפילו במקביל (קו המיתאר של שני הקולות נע יחד בעליה ובירידה).

דליב משתמש בציורי צליל. למשל: המשפט הראשון מתחיל בדיאלוג מוזיקלי, אך משמגיעות המילים: "שזורים זה בזה", שני הקולות מתאחדים לקו מיתאר מקביל. המשקל 6/8 תומך בדימוי הזרימה השקטה, וכך גם ההתחלה בשמינית השניה בתיבה, כך שאין הכובד של הפעמה הראשונה.

קולות הסופרן, הדיאטוניות של המלודיה וההרמוניה הפשוטה מצביעים על התום והטוהר של לקמה, כמו על יפי הסביבה שהנשים נמצאות בה.

הנושא הראשי מתאר את זרימתו הרגועה של הנהר. הוא מתחלק לשתי פסוקיות, לכל אחת מוטיב משלה.

הראשונה דמויית גל עדין מתפרץ (המוטיב הראשון)

השניה דמויית אדוות זורמות ברכות (המוטיב השני):

הנושא חוזר פעמיים, ואז מופיע המוטיב הראשון עם ווריאנט:

ואז עם פיתוח:

וכן בנגיעה מינורית:

כל הנושא הראשי חוזר שוב.

חלק א', המבוסס על נושא זה, מסתיים בצליל ארוך על המילה "יחד" (Ensemble)

בחלק ב' משתנה האווירה. חששות נזרקים לאוויר. הסולם משתנה (מ-סי מזיז ל-סול מזיז). גם המרקם משתנה – הזמרות כבר אינן שרות יחד, אלא יש דיאלוג ביניהן. המלודיה "דיבורית", דמויית רצייטטיב.

בסיום חלק ב' החששות נרגעים וחלק א' חוזר.